

Javaslat a
„[Hór-völgy című érték]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Dósa Márta (név)

.....(aláírás)
Cserépfalu,2015 szept.(település,dátum)
(P.H.)

I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Dósa Márta
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Dósa Márta
Levelezési cím: 3413 Cserépfalu, Kossuth út 67.
Telefonszám: 30/4195-088
E-mail cím: dosamarti@gmail.com

II.
A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Hór-völgy
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése: Cserépfalui Települési Értéktár
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Cserépfalu északi végétől mindössze 1 km-re nyílik a Bükk, de talán az ország legszebb völgye, a Hór-völgy, mely mintegy 18 km-es hosszával Magyarország egyik leghosszabb völgye is egyben.

Benne kanyarog a hűs vizű Hór-patak, mely hazánk legkisebb vizei közé tartozik. A néphagyomány szerint „hét évig folyik, hét évig nem”.

Nem a patakról nevezték el a völgyet, hanem a völgyről a patakot: a hór ma már nem használatos szó, szűk szurdok völgyet jelent.

A völgy számtalan érdekességet, látnivalót tartogat az ide látogatók számára.

Már a bejáratától 500 méterre, a nyugatra néző oldalában a neandervölgyi ősember barlangja, lakóhelye, a Subalyuk-barlang található. 1932-ben tárták föl, Dancza János és Kadics Ottokár.

A feltáráskor egy 25-35 éves nő és egy 3 év körüli gyermek csontjait találták meg. A kutatók a leletek alapján megállapították, hogy a barlang lakói elsősorban vadászatból éltek, a fő zsákmányuk a barlangi medve, a vadló, zerge, nyúl, mamut és a többi jégkorszaki állat volt. Az állatokat a vadászat helyszínén feldarabolták, a barlangba csak a kisebb csontokat és a húst hozták.

Tovább haladva, a keleti oldalon kiszélesedett völgyben van az Oszlai tájház, ahol az erdőt gondozó erdészek sajátos életét, tevékenységét, a mindennapos használati eszközeiket ismerhetjük meg.

Az Oszlával szemben, a völgy nyugati oldalán, az Ódor-hegy oldalában emelkedik az Ódor-vár. Eredetéről elég keveset tudunk, építésének és pusztulásának ideje és körülményei ismeretlenek, egyetlen okleveles említése 1351-ből való. Annyi bizonyos, hogy a vár valószínűleg a hegy alatt húzódó és a középkorban forgalmas Hór-völgyi út megfigyelését szolgálta.

A váralapozás a déli oldalon, hosszú szakaszon még ma is áll. A romokról csodálatos kilátás nyílik a Dél-Bükk hegyláncra, a Bükkalja dombsoraira, falvaira.

A vár oldalában 494 méteres tengerszint feletti magasságban nyílik az 1971-ben bontással feltárt Hajnóczy-barlang. A cseppkövekben igen gazdag barlangot 1982-ben fokozott védelem alá helyezték. Csak engedéllyel és megfelelő felszereléssel látogatható.

A Hór-völgyében folytatva utunkat, lassan egy szép füves térség, a Kisrét mellett haladunk el, majd elérünk a Hosszú-völgyi elágazáshoz, ahonnan kb. 2 km után a Hidegpataka erdészházhoz jutunk. /Nevét a közelben található hidegvizű forrásról kapta/ Az erdészház mellett egy II. világháborús hősi halottnak, Verseny Lajos főtorzsőrmesternek a sírja található.

Az erdészháztól továbbkanyarodva a Tebe rétre érünk, melynek érdekessége, hogy ez időszakos tó is egyben. Attól függően, hogy mekkora a hozama a Hór-pataknak, vagy mekkora volt a tavaszi hóolvadás változik a látkép. Legutóbb 2010. júniusában volt tó.

Elhagyva a Tebe-pusztát, az út kétfelé válik. Egyik a Balla –völgyön emelkedve a Hór-patak forrásához és Répáshutára vezet, a másik pedig a Gyertyán-völgyön át a Hór-völgy „végállomásához” azaz Hollóstetőre tart.

Ahhoz, hogy teljes képet kaphassunk a Hór-völgyéről, meg kell említeni még a Gyertyán –völgyi üveghutákat is.

Az üveghuták telepítésének eredménye a Bükkben a ma is létező három község, melyek közül az első Óhuta a mai Bükkszentlászló volt. A második Újhuta -1940-től Bükkszentkereszt néven, a harmadik pedig Répáshuta. A negyedik hutatelepülés a gyertyán-völgyi üveghuta mellett volt, mely 1896-ban beszüntette működését és ezzel az egész település fölszámolásra került. Emlékét a még ma is meglévő temetője őrzi. Mivel 200 évvel ezelőtt az üveggyártáshoz kevesen értettek, ezért cseh, szlovák, lengyel, rutén és német származású üvegfűvőmestereket telepített be. Így kezdetben a korábban említett három településen keverék szláv nyelven beszéltek. A községekben még ma is sokan beszélnek a szlovák nyelvet és gondosan őrzik hagyományaikat. Megélhetésüket az üveggyártás, a fakitermelés, a fuvarozás, a mész- és faszénégetés biztosította.

A mészégetésnek a nyomait még napjainkban is fellelhetjük a völgyben. Az út mentén mészégető kemence maradványaira lelhetünk. A mészégetés nemcsak a völgy északi településeire, hanem a déli falvaira is jellemző volt. Nem véletlenül hívták a cserépieket „meszeseknek”, hisz az alföldre lovas-szekerekkel szállították az égetett meszet még a múlt század közepén is!

Nem mehetünk el szó nélkül a Hór-völgy florisztikai ritkaságai mellett sem.

Meg kell említenünk a mészkő-sziklákon a sokféle páfrányfaj között fellelhető Jávorka pikkelypáfrányt / *Ceterach jávorkaeum*/, vagy az itteni szurdokerdők jellemző növényét a Scopoli-füvét /*Scopolia carniolica*/ is.

A gyertyános tölgyesek szegélyének érdekes cserjéje a főleg balkáni elterjedésű hólyagfa / *Staphylea pinnata* /, de az Ódorvár tövében van egyik legalacsonyabban fekvő termőhelye a halványlila virágú kárpáti sisakvirágnak / *Aconitum moldavicum* / is. Kihagyhatatlan a felsorolásból a Teleki virág / *Telekia speciosa* /, amelynek néhány példánya szintén megtalálható itt a völgyben.

A Hór-völgy állatvilága is rendkívül gazdag.

Számos lepkefaj kötődik - hernyójának tápnövénye révén – a molyhos tölgyes bokorerdőhöz. Legnevezetesebb közülük a budai hegyekből már leírt, ám onnan már kipusztult magyar téli araszoló / *Erannis ankerária* /.

A völgy másik nevezetességét a Kistréten találhatjuk. Ez az apró lepke a Bükk hegység neves kutatójának, Reskovits Miklósnak a nevét viseli: *Reskovitsia alborivularis*.

Az Ódorvár déli lejtőjén tömegével fordul elő a zebracsiga / *Zebrina detrita* /.

A Hór-völgygerinces faunája szintén gazdagnak mondható. A cserjés-bokros helyeken viszonylag gyakran láthatunk nagytermetű zöldgyíkot / *Lacerta viridis* /, vagy árnyasabb, nyirkosabb helyeken a foltos szalamandrát / *Salamandra salamandra* /.

A madarak közül kiemelkedő természeti értékeket képviselnek a kerecsensólymok / *Falco cherrug* /, a parlagi sasok /*Aquila heliaca* /, a törpesasok /*Hireaetus pennatus* /, valamint az oly ritka fekete gólyák / *Ciconia nigra* / is.

A völgy faunájának délies színezetet ad néhány madárfaj előfordulása. A kopár, köves, sziklás helyeken megfigyelhető a hantmadár / *Oenanthe oenanthe*/, de a völgy elején a ritka mediterrán jellegű bajszos sármány / *Emberiza cia* /, az örvös légykapó / *Ficedula albicollis* /, a hegyi billegető /*Motacilla cinerea* / is fellelhető.

A völgy emlősfaunája a Dél-Bükkre általában jellemző képet mutatja. Gyakori itt a sün /*Erinaceus europaeus romanicus*/, és az ún. kisemlősök számos faja. /pl: erdei cickány – *Sorex araneus*, sárganyakú erdei egér- *Apodemus flavicollis*, mogyorós pele- *Muscardinus avellanarius*. /

Találkozhatunk itt a hegység összes nagyvadójával is /ha szerencsénk van.../: muflon – *Ovis musimon*, gímszarvas – *Cervus elaphus*, őz- *Capreolus capreolus*, vaddisznó – *Sus scopa*.

Rejtőzködő életmódja miatt ritkán kerül a szemünk elé a vadmacska- *Felis silvestris*.

Összességében azt tanácsolhatjuk, a természetkedvelő kirándulónak, túrázóknak, hogy ha kíváncsi és nyitott a természet, a Bükk csodáira, akkor a Hór-völgyén át induljon el „csodát látni”! Nem fog csalódnia!

5. Indoklás a Települési Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték jelentőségének bemutatására:

A Hór-völgy Magyarország talán legszebb és leghosszabb völgye. A bejáratától 500 méterre található a híres Subalyuk barlang, ahol a neandervölgyi ősember maradványait találták. Az Ódor-hegy oldalán található az Ódor-vár, valamint az 1971-ben felfedezett cseppkövekben gazdag Hajnóczy-barlang. Különleges és egyedi a völgy flórája és faunája, az itt található növények és állatok egy része sajátos értéket képvisel.

A fentiek alapján települési értékkel nyilvánítása indokolt.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Cserépfalu: Látnivalók, természeti értékek / Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 553
Hór-völgy-Oszla-Ódorvár BNPI kiadványa
A Bükki Nemzeti Park Hegyek, erdők, emberek /Baráz Csaba/

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.cserepfalu.hu/ertektar

III.

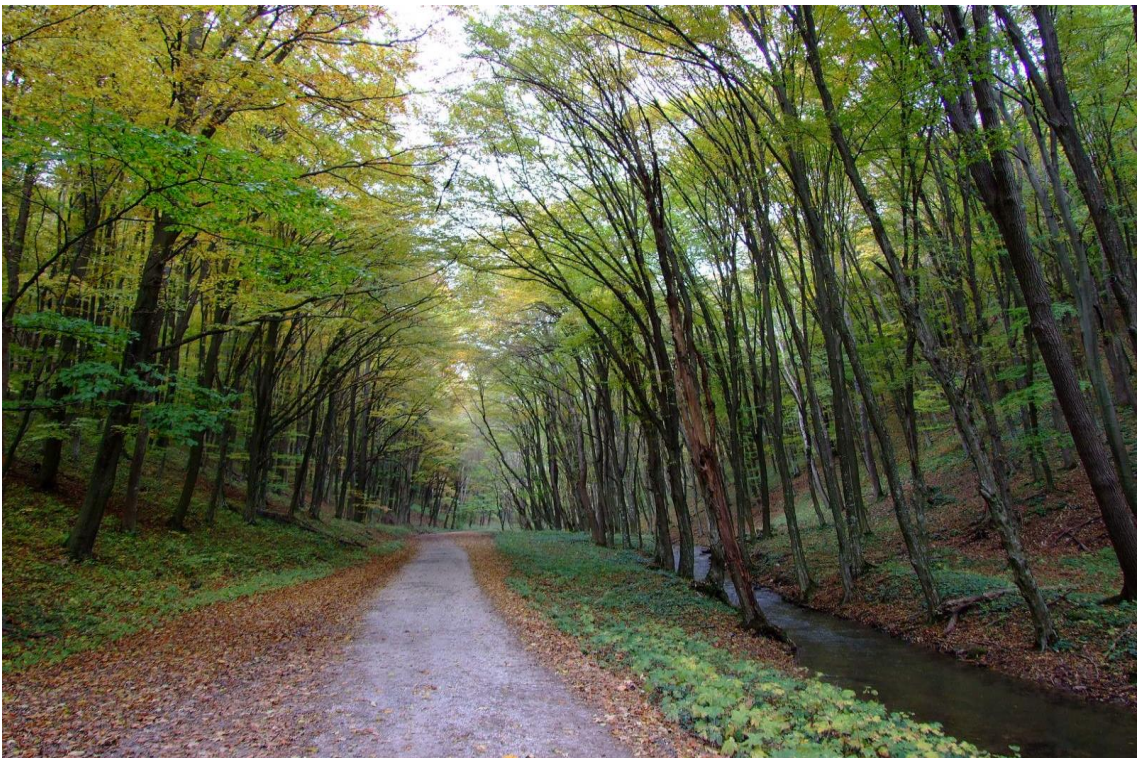
MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.
2 db fénykép
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek.
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Hór – völgy

1. Hór – völgye zöldbe borulva

2. Őszi hangulatban